

Búcsú Mező Andrástól*

Tisztelt Gyászoló Gyülekezet! Kedves Kollégák, Tudóstársak és Hallgatók!

Mintha sűrű, fekete köd ereszkedett volna lelkünkre, mikor meghallottuk a szomorú hírt, hogy kedves professzor társunk, kollégánk, barátunk nincs többé, s ez megdöbbentő hír volt számunkra, még ha sejtettük, sőt tudtuk is, hogy a kór teljesíti kegyetlen kötelességét.

Joggal gondolhattuk egykor, hogy páratlan fizikuma és páratlan tehetsége, hihetetlen sokoldalúsága, érdeklődésének intenzitása csodákra lesz képes. S talán nem is csalódtunk, hiszen az időnek előtte bekövetkezett tragikus sors ellenére Mező András professzor úr, kedves barátunk élete és életműve tökéletes egészet, gazdag oktatói és kutatói pályát testesít meg. További tervei valóra váltásának és várt további munkásságának kényszerű elmaradása ellenére sem érezhetjük úgy, mintha valamit nem teljesített volna. Maradandóan értékes eredményeket mondhat magáénak, illetve talán mondhatunk magunkénak, hiszen sohasem önmagáért, hanem valóban a közösségért, a tudományért, a hallgatóságért, azaz értünk, valamennyiünkért, a családjáért dolgozott kitartó szorgalommal és tehetséggel.

Mondják, hogy elsősorban a névtan, a magyar névtani kutatások kiemelkedő kutatója volt. Ez természetesen igaz, de jól tudjuk, hogy a névtan különösen ilyen szinten nem művelhető önmagában, nyelvtörténeti, történettudományi, egyháztörténeti, művelődéstörténeti, néptudományi és középkori latinos műveltség nélkül, s ő ezt nemcsak megszerezte, elsajátította, hanem magas szinten művelte, s nem egy területen tovább fejlesztette, gazdagítva Árpád-kori, középkori és mai névrendszertani ismereteinket. Történettudományi jellegű cikkei, névtani módszertani tanulmányai már fiatal korában komoly elismerést váltottak ki az igényes szakemberek körében is. Egyetemi doktori disszertációja: „Nyírbogdány földrajzi nevei” (1965.) már jelezte, hogy magasra tette a mércét, s erről bizonyosággá említhetjük továbbá a témájában is új kandidátusi disszertációját, „A magyar hivatalos községnevadás”-t (1973.), mely osztatlan sikert aratott országszerte a névtan, illetve a magyar nyelvtudomány művelőinek széles körében. Mindebből a Bessenyei György Tanárképző Főiskola szélesebb közössége is kivette részét azzal, hogy lehetőséget biztosított kutatói és oktatói pályájának további építésére. 1976-tól főiskolai tanárként nevelte az utódokat szeretett tudományterülete számára. A főiskolai környezet mellett meg kell említenünk kedves családja támogatását, megértését.

Az olykor esetleg zaklató külső körülmények ellenére is ezzel a háttérrel fáradhatatlanul és nagy odaadással tudott dolgozni minden addiginál jelentősebb művén: MTA doktori disszertációján, a „Magyarország patrocíniumi helységnevei (11—15. század)” című értekezésén, mely „A templomcím a magyar helységnevekben (11—15. század)” címen jelent meg 1996-ban a Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség kiadásában. A könyv nagy hiányt pótol, hiszen ehhez hasonló teljességre, egy egyházi névesoport komplex elemzésére és monografikus igényű tárgyalására eddig nem volt példa. A nagy munkával összegyűjtött anyagot a mai névtudomány legmodernebb eredményeire támaszkodva, azt továbbfejlesztve és elmélyítve elemezte. Ez a munka településneveink nyelvészeti és művelődéstörténeti elemzését végzi el megdöbbentő tájékozottsággal és

* Elhangzott búcsúztatásán, Nyíregyházán, 2004. január 12-én.

alapossággal. Mintegy hét évvel később, 2003-ban jelent meg az akadémiai értekezés adattárát és a téma több vonatkozását kiegészítő, azt magába foglaló másik terjedelmes alkotása: „Patrocíniumok a középkori Magyarországon” címmel (546 lap terjedelemben).

Azt mondhatjuk, hogy igen jelentős tudományos alkotás született, melyből elsősorban természetesen név- és nyelvtudományi, nyelvtörténeti jellege miatt a hazai és a nemzetközi, különösen a környező országoknak a magyar névtan iránt érdeklődést tanúsító kutatói meríthetnek, továbbá szélesebb érdeklődési körű kutatók, a vallástörténet, a középkori magyarországi latin műveltség, a néprajztudomány, a művelődéstörténet stb. kérdései iránt fogékony olvasók is. A névanyagot úgy tárgyalja, mutatja be, hogy az tükrözi a középkori magyar élet sokszínűségét, szellemi horizontjának kiterjedtségét. A szerző, kedves barátunk, kötelességének érezte, hogy — olykor fizikai erejét sem kímélve — a magyar nép tudományos és kulturális értékeinek különböző rétegeit tárja fel, nem kis mértékben tanúskodva mély hivatástudatáról és emelkedett erkölcsi felfogásáról. Mi valamennyien hálaival tartozunk ezért a nagyszerű, de sajnálatos módon mégis kissé hamar véget ért egyetemes értékű tevékenységért.

Professzori címmel való elismerése és számos tudományos kitüntetése (a Csúry Bálint-emlékérem, a Pais Dezső-, az Apáczai-, a Bessenyei-díj, a Szent László-emlékplakett stb.) is bizonyíték arra, hogy van okunk a mély fájdalomra, a szomorúságra, hiszen nem számíthatunk többé a doktórandszokat és az egyetemi, illetve főiskolai hallgatókat a Debreceni Egyetemen, valamint a nyíregyházi főiskolán is oktató rendkívül igényes és magas szintű tanári munkájára. Hiányozni fog számunkra a tudományos bizottságok üléseiről, a kongresszusok és konferenciák magas szintű, új távlatokat nyitó előadóinak sorából.

Lelkiismeretes, szuggesztív előadó volt, óráit a magas tudományos színvonal, a rendszeresség és a pedagógiai követelményeknek megfelelő tudatosság jellemezte.

A főiskolai és a tanszéki vezetés és kedves, szeretett egykori és mai munkatársai vagy tanárai fájó szívvel búcsúznak Mező András professzor úrtól, Banditól, a jóbaráttól, a tudományosság terén tréfát nem ismerő, rendkívül igényes, de azért jókedélyű és mindig segítőkész szándékú, nagyszerű embertől.

Mély fájdalommal búcsúzik Tőled a Magyar Nyelvtudományi Társaság, melynek nemcsak hűséges munkása, hanem aktív választmányi tagja is voltál. Munkásságodra, a Társaság fejlődését segítő tevékenységedre mindig emlékezni fogunk. A Magyar Nyelv szerkesztősége, melynek tagjaként dolgoztál, hálásan gondol vissza az együtt eltöltött időkre.

Kedves Professzor Úr! Kedves Bandi! Mindent a magad erejéből, a tehetséged jóvoltából értél el, jutottál a legmagasabb tudományos szintre. Ebben bizonyára az is szerepet játszott, hogy tudtad: valóban becsültünk és szerettünk, nagyra értékeltük odaadással végzett munkádat, erőfeszítéseidet, kimagasló eredményeidet. Gondolataid értéke, eredetisége, kisugárzó egyéniséged melege, de jóízű humora is tovább él emlékezetünkben és szívünkben.

Nyugodjunk meg, nyugodj meg a sors kegyetlen rendelésében! Szeretetünk a síron túl is elkísér. Nem felejtünk el soha. Nyugodj békében!

NYIRKOS ISTVÁN